

■ دانشگاه محل زایش اندیشه
است و نشریه دانشجویی
می‌تواند ترجمان این مهم باشد
اما تعداد و تیراژ نشریات
دانشجویی در حد مطلوب
نیست.

محمد معصومی

نخستین جشنواره نشریات دانشجویی

اشاره

از زمان تولد نخستین نشریه دانشجویی در نخستین دانشگاه ایران ۱۱۶ سال می‌گذرد، تاریخی که چیز زیادی از قدمت شکل‌گیری مطبوعات حرفه‌ای در ایران کم ندارد.

طی این سالها یعنی از زمانی که دارالفنون‌ها نشریه داشتند تا امروز که دانشجویان روزنامه‌نگاری نشریه ندارند! دانشجو و دانشگاه فرازونشیب‌های فراوانی را پشت سر گذاشته‌اند، اما یک چیز همچنان برجای مانده است و آن، نیاز به تبادل افکار و امکانی برای نشر عقاید و اندیشه دانشجویی است و نشریه دانشجویی یکی از بهترین وسایل و ابزارهای ممکن در این راه است.

آبان ماه امسال پس از ۱۱۶ سال،

نخستین جشنواره نشریات دانشجویی در تهران برگزار شد. جشنواره‌ای که علاوه بر آنکه «نخستین» بود، از جنبه‌های دیگری نیز در خور توجه بود؛ اول آنکه رسماً اعلام شد که دانشجویان در سراسر کشور ۳۰۰ نشریه با تیراژی در حدود ۱۲۰ هزار نسخه منتشر می‌کنند.

دوم آنکه این روزنامه‌نگاران جوان نیز مثل همکارانشان در مطبوعات کشور، نگرانی‌هایی دارند. از جمله مهمترین این نگرانی‌ها، آئین‌نامه‌ای است که قرار است ناظر بر اعمال و رفتار مطبوعاتی آنها باشد. به گفته یکی از دانشجویان، آئین‌نامه‌ای که مورد تأیید دانشجویان قرار نگرفت، کمی ناقص قانون فعلی مطبوعات و در مواردی بدتر از آن بود.

سوم آنکه انتظار می‌رفت بهترین نشریه دانشجویی را دانشجویان روزنامه‌نگاری منتشر کنند، اما متأسفانه در فهرست برگزیدگان جشنواره، اثری از نشریات هیچ‌یک از مراکز آموزش روزنامه‌نگاری پایتخت - اگر نشریه‌ای داشته باشند - نبود!

نخستین جشنواره «نشریات دانشجویی» نهم تا یازدهم آبان‌ماه به همت معاونت فرهنگی - دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی تهران، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و خانه روزنامه‌نگاران جوان در محل کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران برگزار شد.

در این جشنواره ۲۶۰ نشریه دانشجویی از دانشگاه‌های سراسر کشور در دو بخش «جشنواره» و «مسابقه» شرکت کردند که از این تعداد ۶۰ نشریه در غرفه‌های خود در طول جشنواره حضور یافتند.

به گزارش دبیرخانه جشنواره در حال حاضر حدود ۳۰۰ نشریه دانشجویی با مجموع تیراژی در حدود ۱۲۰ هزار نسخه در قالب، گاهنامه، هفته‌نامه، ماهنامه و فصلنامه توسط دانشجویان در کشور منتشر می‌گردد.

دکتر فرجی دبیر جشنواره با اشاره به سطح کمی و کیفی این نشریات در مورد چگونگی شکل‌گیری جشنواره گفت: «این اولین حضور نشریات دانشجویی به شکل مستقل در یک جشنواره است. البته سال قبل یک جشنواره نشریات تجربی توسط خانه‌روزنامه‌نگاران جوان برگزار شد و همچنین برخی نشریات دانشجویی نیز در جشنواره پنجم مطبوعات شرکت کردند، اما علی‌رغم آنکه نزدیک به ۳۰۰ نشریه دانشجویی در سراسر کشور منتشر می‌شود و از آنجا که دانشگاه محل بحث و تبادل نظر و زایش اندیشه است و نشریه دانشجویی می‌تواند ترجمان این مهم باشد، تعداد و تیراژ نشریات دانشجویی در حد مطلوب نیست.

وی افزود: ضرورت برگزاری چنین جشنواره‌ای از دو سال قبل احساس شد و عده‌ای از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران با همکاری مسئولان فرهنگی دانشگاه و وزارتخانه‌های مربوطه تصمیم به برپایی چنین جشنواره‌ای گرفتند.

وی همچنین با اشاره به تلاش‌های انجام شده در زمینه برپایی جشنواره افزود: «از آنجا که تاکنون در زمینه شناسایی نشریات دانشگاهی و برگزاری جشنواره اقدامی صورت نگرفته بود، زمان بسیاری صرف شناسایی این نشریات در سراسر کشور شد. پس از شناسایی نشریات فعال، آرشیو کتابخانه‌ها و موزه‌ها نیز به منظور جمع‌آوری اطلاعاتی در زمینه قدمت و تاریخ تأسیس نشریه دانشجویی در ایران مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله بعد با دانشگاه‌های سراسر کشور جهت شرکت در جشنواره تماس گرفته شد که نهایتاً ۶۰ نشریه در غرفه‌های خود حضور یافتند. وی افزود: فراهم کردن مقدمات برگزاری این جشنواره حدود دو سال به طول انجامید اما از آنجا که این نخستین تجربه بود، قطعاً کاستی‌هایی نیز داشته است اما فکر می‌کنم

به عنوان عملی مطرح شدن نشریات دانشجویی و شناساندن آنها به مسئولان و دانشجویان گام بسیار مهمی برداشته شده است.»

دکتر «رامین‌گردی» مدیرکل اداره فوق‌برنامه دانشگاه علوم پزشکی تهران نیز در تشریح اهداف برگزاری چنین جشنواره‌ای گفت: «همان‌گونه که در گزارش دبیرخانه نیز به آن اشاره شده است به طور کلی پنج هدف از برگزاری جشنواره دنبال می‌شود.

۱. الگوسازی، هدایت، تشویق توانایی‌های دانشجویان در زمینه فرهنگ مکتوب؛

۲. تلاش در جهت ارتقاء جایگاه قانونی نشریات دانشجویی؛

۳. فراهم‌سازی زمینه ارتباط نشریات دانشجویی با مطبوعات و نهادهای فرهنگی؛

۴. تلاش در جهت حضور هرچه بیشتر اندیشه دانشجوی در عرصه فرهنگی - سیاسی جامعه؛

۵. ایجاد بستر مناسب در جهت تبادل نظر دانشجویان و مسئولان دانشگاه. در بخش مسابقه جشنواره، نشریات در دو بخش «آثار برتر» و «نشریات برتر» شرکت کردند که در آخرین روزهای برگزاری بخش «آثار برتر» حذف و تنها نشریات برتر معرفی شدند.

● تدوین آیین‌نامه نشریات دانشجویی از مهمترین اهداف برگزاری این جشنواره تدوین «آیین‌نامه» نشریات دانشجویی و نهادینه کردن فعالیت‌های مطبوعاتی دانشجویان در بستر قانونمند بود تا هم از نظر ماهوی و حیطة وظایف و مسؤلیت‌ها شناخته شوند و هم از حمایت‌های مادی و معنوی مراجع ذی‌ربط برخوردار شوند. بدین منظور پیش‌نویس آیین‌نامه نشریات دانشجویی، توسط دبیرخانه جشنواره در طول برگزاری آن به دانشجویان عرضه شد تا در صورت

تصویب به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی برسد.

برگزاری نمایشگاه عکس و کاریکاتور با موضوع دانشگاه و دانشجو نیز از دیگر فعالیت‌های سه روزه جشنواره بود.

● در میان دانشجویان:

بیش از ۳۰۰ دانشجو در ۶۰ غرفه محل برگزاری جشنواره - «کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران» - حضور یافتند تا نشریاتی را که تقریباً بی‌هیچ کمک مادی یا معنوی از سوی مسئولان دانشگاه و تنها با عشق و علاقه‌ای که برای گفتن و نوشتن در خود حس می‌کنند و آن را به سبب دانشجو

■ دبیر جشنواره: نخستین

تجربه، قطعاً کاستی‌هایی

داشته است اما برای مطرح

شدن نشریات دانشجویی و

شناساندن آنها به مسئولان و

دانشجویان گام بسیار مهمی

برداشته شده است.

■ فراهم‌سازی زمینه ارتباط

نشریات دانشجویی با

مطبوعات و نهادهای فرهنگی از

جمله اهداف برگزاری جشنواره

بود.

بودنشان از وظایف خطیرشان برمی‌شمرند به معرض نمایش بگذارند.

به هر دانشگاه با هر عنوان نشریه تنها یک غرفه اختصاص یافت و از این میان برخی که زرنکتر بودند صاحب غرفه‌ای جداگانه شدند. گاه حدود ۱۴ نشریه یک دانشگاه در یک غرفه هفت، هشت‌متری مستقر شده بودند.

نخستین روز جشنواره به دیدن دنبال غرفه و بحث و جدل با مسئولان برپایی جشنواره بر سر کمبود جا سپری شد. دانشجویی از دانشگاه تهران می‌گفت: «با حضور ۱۰ نشریه در یک فضای چندمتری

نمی‌توان آن‌طور که باید با مخاطب ارتباط برقرار کرد و همین باعث می‌شود بازدیدکنندگان خیلی سطحی و گذرا از کنار نشریات بگذرند و این شلوغی و بی‌نظمی مانع از تمرکز آنها روی نشریه‌ای خاص می‌شود.»

قیافه‌های متعجب دانشجویان دانشگاه تهران از اینکه می‌شنیدند در این دانشگاه جشنواره‌ای به نام نشریات دانشجویی برپا شده است، دیدنی بود. بسیاری از دانشجویان این دانشگاه از برگزاری چنین جشنواره‌ای اظهار بی‌اطلاعی می‌کردند. اولین بازدیدکنندگان هم با تبلیغات غرفه‌داران آمده بودند. از مسئولان نیز جز

■ طبق پیش‌نویس آیین‌نامه، نشریات دانشجویی نیز می‌بایست برای فعالیت از حوزه مورد نظر مجوز کسب نمایند و دو هیأت نظارت، در سطح دانشگاه و مرتبه عالی بر فعالیت آنها نظارت کنند. ■ یکی از دانشجویان: آیین‌نامه نشریات دانشجویان، کپی ناقص از قانون فعلی مطبوعات و در برخی موارد، به مراتب از قانون مطبوعات بدتر است.

برخی از مسئولان دانشگاه علوم پزشکی تهران، کسی برای بازدید نیامد.

دانشجوی دیگری از دانشگاه علوم پزشکی ضمن ضعیف خواندن روش خبررسانی جشنواره، وجود منابع خبری محدود، عدم مسئولیت مشخص و وجود اختلاف بین کانون نشر دانشجویی دانشگاه و دبیرخانه جشنواره و مسئولان کتابخانه مرکزی را از دلایل بروز بی‌نظمی و احیاناً برخورد بین دانشجویان و مسئولان برگزارای جشنواره می‌داند.

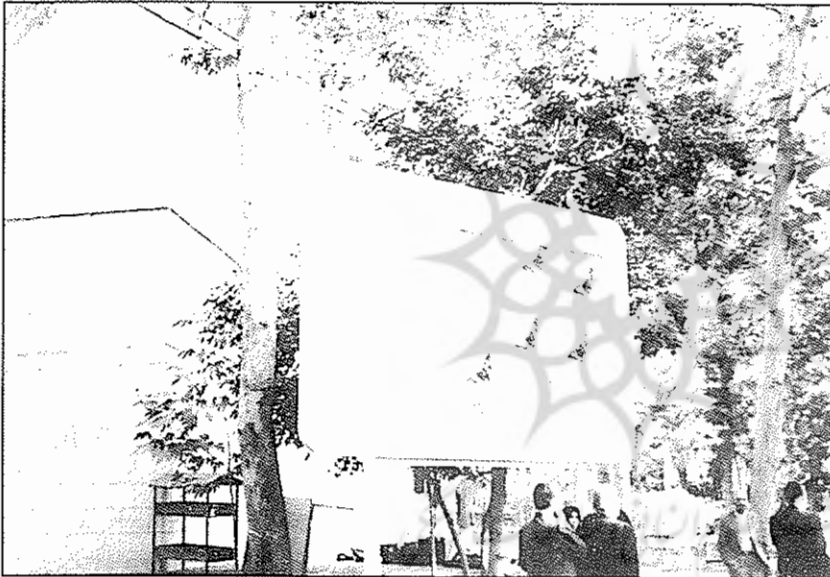
از حمایت‌های مادی و معنوی مسئولان دانشگاه‌ها از نشریات دانشجویی که می‌پرسی، برخی نشریات

که اکثر آنها نیز متعلق به دانشکده‌های پزشکی و مهندسی کشور هستند از حمایت نهادهایی چون معاونت فرهنگی دانشگاه، انجمن اسلامی یا نهاد رهبری برخوردارند و تعدادی دیگر چون دانشجویان روزنامه‌نگاری دانشگاه علامه طباطبایی و تهران حرفی برای گفتن ندارند جز اظهار تأسف.

در دومین روز جشنواره فعالیت‌ها نظم و نسق بهتری یافتند و تعداد بازدیدکنندگان نیز افزایش یافت. اما اکثر آنان همچنان دانشجوی بودند و از افراد عادی یا مسئولان هنوز خبری نشده بود. جلسات نشست با ارباب جراید نیز که

بسیاری از دانشجویان از اولین ساعات دریافت آیین‌نامه مخالفت خود را با تدوین آیین‌نامه‌ای که اجرای اکثر بندهای آن نتیجه‌ای جز محدود کردن فعالیت نشریات دانشجویی ندارد، اعلام کردند و در تریبون آزاد که همان شب در تالار ابن سینای دانشگاه تهران برگزار شد به بحث و تبادل نظر پیرامون آیین‌نامه پرداختند.

ابوالفضل غلامرضایی از دانشجویان دانشگاه امیرکبیر ضمن اشاره به ناقص بودن آیین‌نامه معتقد بود: «این آیین‌نامه یک کپی ناقص از قانون فعلی مطبوعات است، قانونی که حتی حمایت چندانی از

روزنامه‌نگاران با آن جایگاه و منزلت اجتماعی نمی‌کند و در برخی موارد به مراتب از قانون مطبوعات بدتر است.

در این آیین‌نامه هیأت منصفه جایی ندارد و دو هیأت نظارت آن هم با ترکیبی کاملاً یک‌طرفه حضور دارند که عملاً به ضرر دانشجویان تمام خواهد شد، چون اکثریت این ترکیب در جناح مقابل دانشجویان قرار دارند.»

دانشجوی دیگری از دانشگاه علامه طباطبایی نیز ضمن برشمردن نقایص مفرط آیین‌نامه می‌گفت: «اگر قرار باشد با تصویب چنین آیین‌نامه‌ای مستمسکی را برای محدود کردن فعالیت

جزو برنامه‌های دبیرخانه بود در سه روز برگزار نشد و تنها ۲ تن از سردبیران و مدیرمسئولان نشریات کشور آن هم به دعوت خود دانشجویان در جشنواره حضور یافتند.

اما بحث داغ دومین روز جشنواره، پیش‌نویس آیین‌نامه نشریات دانشجویی بود. طبق این آیین‌نامه نشریات دانشجویی نیز می‌بایست برای فعالیت از حوزه مورد نظر مجوز کسب نمایند و همچنین دو هیأت نظارت در سطح دانشگاه و مرتبه عالی بر فعالیت آنها نظارت کنند و در صورت تخلف نیز طبق آیین‌نامه با آنها برخورد خواهد شد.

دانشجویان فراهم کنیم بهتر این است که در پناه چنین قانونی نباشیم. همان اشتباهات قانون مطبوعات از جمله تفسیرپذیری و اختیارات هیأت نظارت در این آیین نامه نیز تکرار شده است. هرگز با تصویب چنین آیین نامه‌ای موافقت نخواهیم کرد.»

در پایان تریبون با توجه به مخالفت‌های گسترده دانشجویان با پیش نویس آیین نامه طی انتخاباتی ۷ نفر از دانشجویان به انتخاب خود آنها برای تدوین آیین نامه جدید برگزیده شدند. آیین نامه نوشته شده توسط آنان بعداً به رایزنی دانشجویان گذاشته خواهد شد و در صورت تصویب فعالیت‌های مطبوعاتی دانشجویان نیز نهادینه خواهد شد.

● دیدار با مقام معظم رهبری

در روز دوم جشنواره همچنین جمعی از دانشجویان به دیدار مقام معظم رهبری رفتند و به بحث و گفت‌وگو با ایشان پرداختند. در این جلسه رهبر معظم انقلاب ضمن ابراز خرسندی از برپایی چنین جشنواره‌ای از دانشجویان خواستند تا فضای دانشگاه‌ها را از رخوت و سستی خارج کنند و به فعالیت سیاسی در بستر نظام یافته و قانونمند آن بپردازند. ایشان در ادامه به سؤالات دانشجویان پاسخ گفتند.

در آخرین روز برپایی جشنواره مراسم اختتامیه و اهدای جوایز با حضور تنی چند از مسؤولان دانشگاه علوم پزشکی، حجة الاسلام علم‌الهدی، نماینده نهاد رهبری و اعضای هیأت داوران بخش مسابقه برگزار شد.

در این مراسم «ریاضی» مدیرکل امور فرهنگی وزارت فرهنگ و آموزش عالی طی سخنانی گفت: «من بسیار خرسند هستم که با چنین حجم وسیعی از نشریات دانشجویی مواجه شدم و این نشان از شور، تلاش و همت دانشجویان دارد. امیدواریم مسؤولان دانشگاه‌ها نیز در قبال

این همه شور و نشاط امکانات لازم را در اختیار دانشجویان قرار دهند. همچنین جلسه گفت‌وگو و شنود بین دانشجویان در مورد پیش نویس آیین نامه نشان از گرایش نسل جدید به سمت قانونگرایی و حل و فصل مسایل با گفت‌وگو دارد.»

در ادامه محمدمهدی فرقانی مدرس دانشگاه علامه طباطبایی و از اعضای هیأت داوران جشنواره به نمایندگی از سوی هیأت داوران به ارائه نظرات خود در زمینه داورى بخش مسابقه، پرداخت. وی گفت: «برای خود من باورکردنی نبود که حدود ۳۰۰ نشریه دانشجویی در کشور فعالیت کنند، این نشان دهنده آن است که دانشجویان علی‌رغم ضعف‌ها و کمبودها، با علاقه و اشتیاق کار می‌کنند، کیفیت نشریات ارائه شده بعضاً خوب بود و مایه امیدواری ما. این امید را داریم که با چنین کمیت و کیفیتی انجمن نشریات غیرحرفه‌ای و یا کانون روزنامه‌نگاران غیرحرفه‌ای تشکیل شود.

وی در ادامه با اشاره به ملاک‌های هیأت داوران جشنواره گفت: «در زمینه کار دانشجویی ملاک‌های حرفه‌ای چندین پاسخ‌گو نیستند، از این رو هیأت داوران ۴ ملاک اصلی را در داورى مدنظر قرار داد:

۱. تداوم انتشار؛
 ۲. پرداختن به مضامین دانشجویی؛
 ۳. توجه به ساخت مطالب؛
 ۴. ایجاد رابطه با مخاطب.
- وی همچنین از حضور کمرنگ دانشجویان رشته‌های علوم انسانی در جشنواره اظهار تأسف کرد. در هیأت داوران جشنواره عباس عبدی، فریبرز بیات، یونس شکرخواه، محمدمهدی فرقانی، فریدون صدیقی، بهروز گرانیپه، ابراهیم آبادی از استادان و روزنامه‌نگاران با سابقه کشور حضور داشتند.

در پایان مراسم اختتامیه جوایز نشریات برتر تهرانی و شهرستانی اهدا شد.

در بخش تهران: رتبه اول تا سوم به ترتیب به نشریه «نقطه سر خط» از دانشگاه صنعتی شریف، «همراه» از دانشگاه علوم پزشکی تهران و نشریه «موج» و «مهران» مشترکاً از دانشگاه‌های امیرکبیر و علوم پزشکی تهران اختصاص یافت. در بخش شهرستان‌ها نیز نشریه «آوا» از دانشگاه علوم پزشکی یزد، «ریشه در سنگ»، از دانشگاه زاهدان و نشریه «کوثر» از بیرجند و «چاووش» از دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در رده‌های اول تا سوم قرار گرفتند. علاوه بر نشریات فوق به برخی نشریات دیگر نیز در محورهای مختلف جوایزی اختصاص یافت.

نخستین جشنواره نشریات دانشجویی در ۱۱ آبان در تالار علامه امینی دانشگاه تهران به کار خود پایان داد.

■ دانشجویان روزنامه‌نگاری دانشگاه علامه طباطبایی و تهران، حرفی برای گفتن ندارند جز اظهار تأسف!

در حاشیه:

● پس از مراسم اختتامیه بیاری از دانشجویان در حال جمع‌آوری امضا برای اعتراض به انتخاب گزینشی نشریات توسط دبیرخانه بودند. به گفته آنان تنها ۲۵ نشریه به انتخاب آنان به رده‌های بالاتر راه یافته بودند.

● اکثر دانشجویان از بی‌توجهی مسؤولان به برگزاری این جشنواره اظهار گلهمندی کردند.

● همایش نشریات دانشجویی سراسر کشور طی ماه‌های آینده در شیراز برگزار خواهد شد.

● روز بعد از پایان جشنواره نیز دانشجویان با حجة الاسلام والمسلمین عاشمی رفسنجانی دیدار و گفت‌وگو کردند. □